

Bilimin, edebiyatın gelişmesi ve buna bağlı olarak farklı alanlarda metinlerin yazılması, metinlerin sınıflandırılması sonucunu doğurmuştur. Bu sınıflandırma metin türlerinin birbirinden ayrılmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmıştır. Metinler anlatım türlerine, kullanılan dilin işlevine, yazılış amaçlarına, gerçeklikle ilişkilerine göre gruplandırılabilir. Buna göre metinler genel olarak öğretici metinler ve sanatsal (kurmaca) metinler olarak ikiye ayrılır.

SANAT METİNLERİNİN (EDEBİ METİN) AYIRICI ÖZELLİKLERİ

- Edebi zevk uyandırmak amacıyla yazılır.
- Sözcükler gerçek anlamının yanı sıra yan ve mecaz anlamlarıyla da kullanılır.
- Öznel anlatım vardır.
- Yargılar kanıtlanmak zorunda değildir.
- Dil göndergesel işlevin yanı sıra heyecanı dile getirme, alıcıyı harekete geçirme vb. işlevlerde kullanılır.
- Olaylar değiştirilerek yazarın bakış açısıyla verilir.
- Kurmaca gerçeklik vardır.
- Üslup kaygısı ön plandadır.
- Masal, roman, hikâye, fabl, destan, şiir, halk hikâyesi gibi türler sanatsal metinlerdir.
- Öyküleme, betimleme, kişileştirme, benzetme, abartma, çeşitli duyulardan yararlanma gibi anlatım teknikleri kullanılır.
- Sanatsal metinlerin tek anlamı yoktur, sanatsal metinler çok anlamlıdır, her okunuşta yeni anlamlar kazanır.
- Sanatsal metinlerde kelime ve cümlelerin yeri değiştirilemez.
- Sanatsal metinler yazıldığı dönemin özelliklerinden ve o dönemdeki her türlü gerçeklikten izler taşır.
- Sanatsal metinler biriciktir, benzeri yapılamaz.
- Sanatsal metinlerde yalnız görünen, deneysel, hesaplanabilir değil bilinmez, geleceğe ve olabileceklere de yer verilebilir.
- Sanatsal metinlerde ileti önceden belirlenmiş, kurallaştırılmış, değişmez bir gerçek değildir.
- İleti, metnin içyapısına sindirilmiş okurun süzüp çıkaracağı tek anlamlılıktan uzak bir ilişkiler yumağıdır.
- Sanatsal metinlerdeki her öğenin dış dünyada bir benzeri, bir karşılığı bulunabilir.
- Sanatsal metinlerde okura kendi düş gücüyle doldurabileceği boş alanlar bırakılır.
- Sanatsal metinlerde okur kendini anlatılanların akışına kaptırıp yapıttaki karakterlerle kendini özdeşleştirebilir.
- Sanatsal metinler dış dünya ile bağlantılı ama ondan farklı bir dünya sunar.
- Sanatsal metinlerde dil kişisel kullanılır.
- İleti dolaylı olarak verilir.
- Okurun düş gücüne yer bırakılır.
- Sanatsal metinlerin malzemesi dildir.
- Üç temel unsuru vardır: İçerik, dil ve üslup, yapı (şekil).

Sanat Metinleriyle Öğretici Metinler Arasındaki Farklar

- Öğretici metinler okuyucuya vermek amacıyla yazılırken; sanatsal metinler okuyucuya estetik zevk vermek amacıyla yazılır.
- Öğretici metinler kurgu değildir, gerçekler dile getirilir. Sanatsal metinler ise kurgulanabilir, anlatılanlar hayal ürünü olabilir.
- Öğretici metinlerde nesnellik; sanatsal metinlerde öznellik hâkimdir.
- Öğretici metinler değişmez; sanatsal metinlerde değişiklik yapılabilir.
- Öğretici metinlerden kelimeler gerçek anlamda kullanılırken; sanatsal metinlerde kelimeler mecaz ve yan anlamında kullanılabilir.
- Öğretici metinler açıklayıcı anlatım türüyle kaleme alınırken; sanatsal metinler betimleyici ve öyküleyici anlatım türüyle yazılır.
- Öğretici metinler resmi, açık ve sade bir dille yazılır, üslup kaygısı yoktur. Sanatsal metinlerde ise dil sanatsaldır, üslup kaygısı vardır.
- Öğretici metinlerde söz sanatlarına yer verilmez, sanatsal metinlerde ise söz sanatları yer alır.
- Öğretici metinlerde dil göndergesel işlevde kullanılırken; sanatsal metinlerde dil sanatsal işlevde kullanılır.

Sanatsal metinler anlatmaya ve göstermeye bağlı metinler olmak üzere ikiye ayrılır:

1. Anlatmaya Bağlı Metinler

- Yaşanmış ya da tasarlanmış gerçeklikten alınan bir olayın, bir anlatıcı tarafından yorumlanıp dönüştürülmesiyle oluşturulur.

- “Olay örgüsü” bu metinlerde asıl unsurdur.
- Anlatmaya bağlı metinler kurmaca olduğu için olay örgüsü yaşanmaz, düzenlenir.
- Anlatmaya bağlı metinlerde yapı; olay örgüsü, kişiler, yer, zaman gibi birimlerin bir düzen içerisinde verilmesiyle oluşur.
- Bu metinlerde ilahî bakış açısı, kahraman anlatıcının bakış açısı ve gözlemci anlatıcı olmak üzere üç tip bakış açısı ve anlatıcı vardır.

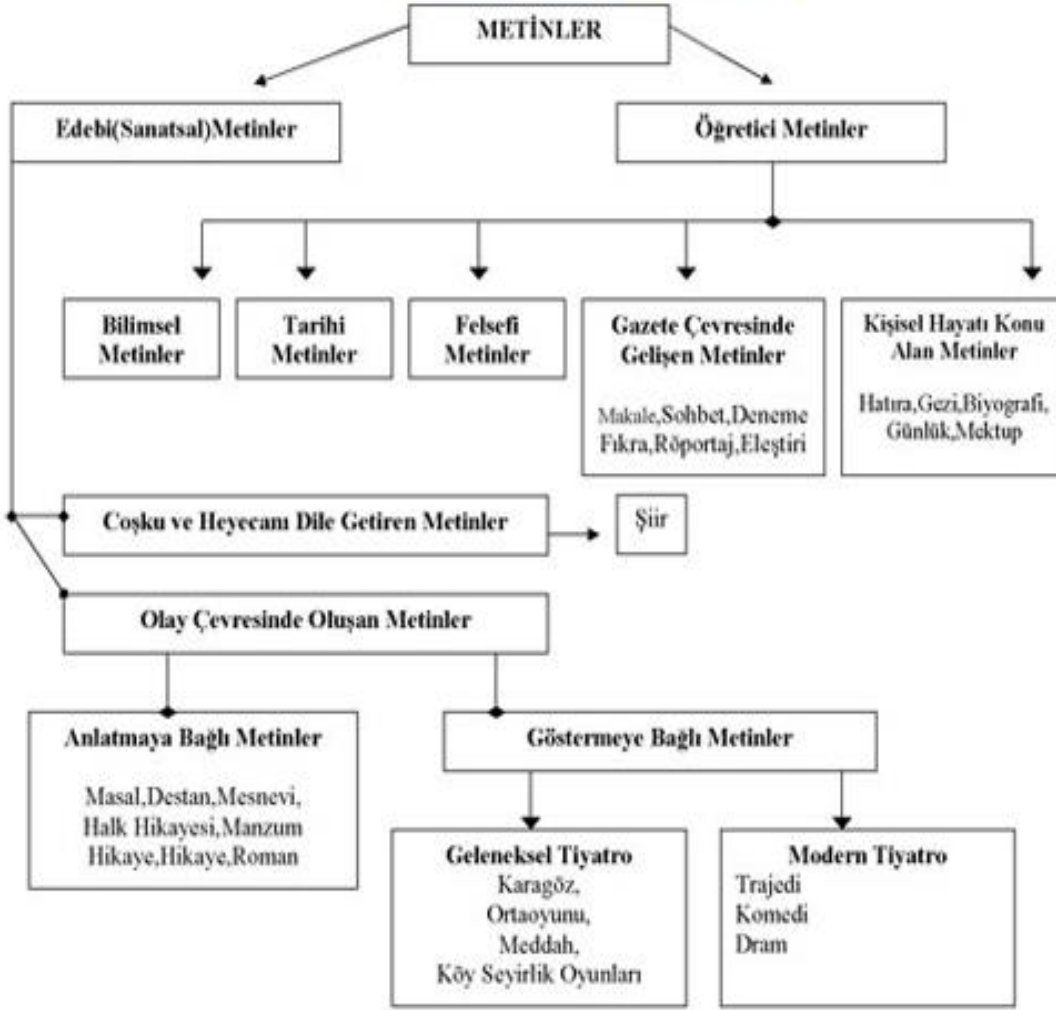
2. Göstermeye Bağlı Metinler

- Göstermeye bağlı anlatımlarda olay sergilenerek gösterilir, yani anlatılmak istenen husus meydana ya da sahnede canlandırılır.
- Gösterimlerin yazıldığı metinler göstermeye bağlı metinler olarak nitelendirilir.
- Genel olarak dramatik metinler ve tiyatro olarak adlandırabileceğimiz bu tarz metinlerde, kurmaca olay ve olay örgüsünü, bir sahne düzeninde topluluk önünde canlandırmak esastır.

ÖĞRETİCİ (DÜŞÜNCE AĞIRLIKLİ) METİNLERİN ORTAK ÖZELLİKLERİ

- Öğretme, bilgilendirme, bir tutum ya da anlayışı sorgulama veya yaşananları paylaşma gibi amaçlarla yazılırlar.
- Konu, düşünsel ya da sorunsal boyutlu olabileceği gibi, kişinin yaşamından da alınabilir.
- Düş gücü payı oldukça sınırlıdır, kurmacaya dayanmaz.
- Genellikle açıklayıcı ve tartışmacı anlatımla yazılır; ama gerektiğinde öyküleyici ve betimleyici anlatım biçimlerinden de yararlanılır.
- Duygular, düşünceler, iddialar ve izlenimler dile getirilirken tanımlama, karşılaştırma, örnekleme, tanık gösterme, sayısal ve bilimsel veriler kullanma gibi yollardan yararlanılır.
- Düşünsel bir planla yazılır. (giriş, gelişme, sonuç)
- Amaç sanatsal bir metin ortaya koymak olmadığından sözcükler genellikle sözlük anlamlarına bağlı kalınarak kullanılır; aşırı sanatlı, süslü, imgesel bir dil kullanılmaz. Gerektiğinde terimlerden, bilimsel ifadelerden yararlanılır.

METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI

FABL : Kahramanları genellikle hayvanlar olan ve sonunda ders ya da öğüt bulunan anlatıdır. Kişileştirme (teşhis) ve konuşurma (intak) sanatlarından yararlanılarak anlatıma canlılık kazandırılır. Genellikle manzum ürünlerdir. Düzyazı biçiminde olanları da vardır. Taklit ve güldürü öğeleri bulunmayan fabllarda, görünüşte hayvanlardan söz edilse de, asıl anlatılan insanlardır.

MASAL : Kahramanlarının büyük çoğunluğu olağanüstü varlıklar ya da hayvanlar olabilen, hayal ürünü olduğu dinleyicisi tarafından da bilinen kısa, yoğun anlatımlı bir türdür. Zaman ve mekan kavramı gerçek değildir. Olaylar olağanüstü özellikler gösterir. Zaman zaman kalıplaşmış ifadeler (tekerlemeler) kullanılır. Masallar nesir türünden ürünlerdir, yalın bir dille anlatılır. Din ve törelerle ilgili konuları işlemezler. Eğitme, ders verme amacı taşırlar. Genellikle mutlu sonla biter, kötüler cezalandırılır. Masalda güldürme amacı yoktur. Masallarda sunulan dünyanın inandırıcı olma kaygısı yoktur.

HİKAYE (ÖYKÜ) : Gerçek ya da gerçeğe yakın olayların anlatıldığı kısa anlatı türüdür. Yaşamın bir kesiti sunulur, karakterlerin yalnız bir yönü üzerinde durulur, ayrıntılara yer verilmez. Anlatıcı, olay ve durum, kişi ve karakter, mekan ve zaman, plan hikayelerin yapısını oluşturan unsurlardır. Kişileri sayıca azdır, dar bir zaman dilimini kapsar. Uzun betimlemeler yapılmaz, genellikle bir ana olay üzerine kurulur. Olay öyküleri ve durum öyküleri olmak üzere iki türü vardır. Olay öykülerinde amaç, ilginç bir olay anlatmaktır. Durum(kesit) öyküleri belli bir olayı değil, yaşamın bir kesiti sunar. Amaç, bir durumu yansıtmak, kişiyi tanıtmaktır. Modern hikayede ise, insanların her gün gördükleri fakat düşünemedikleri bazı durumların gerisindeki gerçekleri hayaller ve birtakım olağanüstülüklerle gösterilir.

HALK HİKAYELERİ : Gerçek ve hayali birtakım olayların, maceraların nesilden nesile anlatılmasıyla oluşur. Halk hikayeleri destan döneminin sonunda ortaya çıkmış ürünlerdir. Nazım ve nesir karışıktır, zamanla nesir kısmı ağırlık

kazanmıştır. Sadece bazı konuşma bölümleri, türküler nazım biçimindedir, sazla söylenir. Tarihi olaylar çok azdır. İnsanların birbirleriyle ilişkileri ve çatışmaları anlatılır. Toplum içi ilişkiler işlenir, olağanüstülük azalmış, olay ve kişiler gerçeğe yaklaştırılmıştır. Türk halk hikayelerinin yapısını oluşturan bölümler: fasıl (divanı) , döşeme, asıl konu, sonuç ve dua, efsanedir. Dede Korkut Hikayeleri, Türk halk hikayelerinin en eski örneğidir.

DESTAN : Ulusların yaşamını derinden etkileyen olayları, olağanüstülük özellikler katarak anlatan edebi ürünlerdir. Ulusların bilinmeyen dönemlerinde oluşur. (oluş, yayılma, toplama-derleme) Destanların merkezinde, bir toplumu derinden etkileyen gerçek bir olay ve kişiler vardır. Destanın yapısını; olay örgüsü, kişiler, zaman ve mekan unsurları oluşturur. Zaman ve mekan çoğunlukla belirsizdir, kahramanları da olağanüstü özellikler taşır. Oluştukları toplumun yaşam biçimini, inançlarını yansıtır. İlk destanlar şiir biçiminde söylenmiştir. Destanların çoğu anonimdir, oluşumları uzun zaman alır. Destanların doğal ve yapma olmak üzere iki türü vardır.

MESNEVİ : Klasik Türk edebiyatında olay anlatan nazım biçimidir. Türk edebiyatının manzum romanı sayılır. Mesnevide her beyit kendi arasında uyaklanır. Mesnevi, her beytin uyağı ayrı olduğu için kolay bir nazım biçimidir. Uzun konular, hatta ansiklopedik eserler dahi mesnevi nazım şekliyle yazılabilmektedir. Aruzun kısa kalıplarıyla yazılır. Mesnevilerde değişik konular işlenebilir.

MANZUM HİKAYE : Toplumu ilgilendiren olaylar işlenir. Mensur hikayelerdeki gibi olay, yer, zaman, kahramanlar vardır. Daha çok ders veren, eğitici, öğretici, etkileyici konular seçilir. Ölçü ve uyağa dikkat edilir. Anlam, cümle bir dizede bitmeyebilir. Karşılıklı konuşmalara yer verilir. Dizelerin uzunlukları aynı olmayabilir. Edebiyatımıza Tanzimat'tan sonra girmiştir.

ROMAN : Yaşanmış ya da yaşanması mümkün olan bir olayın geniş ve ayrıntılı olarak ele alındığı edebi türlerdir. Roman, aynen olmasa bile yaşamı yansıtmaya çalışır. Romancı yapıtındaki olayları, kişileri ve çevreyi, yaşadığımız hayattan alır. Yazar, romanda gerçekçi bir dünya kurar. Roman ve hikayenin yapısını oluşturan unsurlar aynıdır. Ancak bu unsurlar romanda daha ayrıntılı, daha kapsamlı biçimde yer alır. Hikayeden farklı olarak her biri bir hikaye olan olaylar örgüsü vardır. Romanda zaman çok daha belirgindir.(gerçek zaman, kozmik zaman) Mekan en ince ayrıntılarıyla betimlenir. Kişiler ruhsal ve fiziksel özellikleriyle tam olarak açıklanır. (tipleştirme, karakter çizme) Romanların; macera, polisiye, egzotik, tarihsel, töre, tezli, psikolojik olmak üzere konularına göre türleri vardır. Gençlik, çocuk romanları da hitap ettiği kesime göre adlandırılmasıdır. Olayların geçtiği çevreye göre de köy romanları gibi adlandırılması söz konusudur. Edebiyatımızın ilk roman örneği; Şemsettin Sami'nin "Taaşuk-ı Talat ve Fitnat" adlı eseridir.

TİYATRO : Sahnede canlandırılmak üzere yazılan ürünlerdir. Bu edebi metinler konuşmaya ve eyleme dayalıdır. Tiyatronun yapısını oluşturan unsurlar; seyirci, yönetmen, oyuncu, sahne, eserdir. Bir tiyatro eserini oluşturan öğeler ise; konu-olay, kişiler, çevre-dekor, zaman, amaç, dil ve ifade biçimindedir. Trajedi, komedi (karakter, töre, entrika), dram olmak üzere üç türü vardır. Türk edebiyatında sözlü tiyatro ürünleri; gölge oyunu-karagöz, orta oyunu, meddah, köy seyirlik oyunları olmak üzere dört gruba ayrılır. Müzikli oyunlar; opera, operet, baledir. Çağdaş tiyatro, belli kuralların ve ilkelerin olmadığı tiyatrodur. Bütün geleneklere baş kaldırma, kurallara tepki, düz ve yalın anlatıma karşı geliş esastır. Epik tiyatrodan ise esas olan, seyircinin oyuna kendini fazla kaptırmasını önlemektir. Bunun için seyirciye, izlediği şeyin gerçek değil, bir oyun olduğu hatırlatılır. Araya şarkılar, tekerlemeler, oyunu birden kesen açıklamalar konur, pankartlar gezdirilir.

TARİHİ METİNLER : Tarihi belgelerden ve geçmişte yaşanmış olaylardan hareketle oluşturulur. Bilgi aktarmak ön planda olduğu için anlatımı açık ve durudur. Kişisel yorum ve izlenim yoktur. Bilgiler arasında neden-sonuç ilişkisi kurulur. Bilimsel yöntemlerle araştırılıp anlatılması gerekir. Tarihi metinler ile tarihten konusunu alan roman, tiyatro eserleri birbirine karıştırılmamalıdır. Siyasi, uygarlık, bilim, kültür gibi türleri bulunmaktadır. Dil, göndergesel işlevde, yani sözcükler gerçek anlamlarıyla kullanılır.

BİLİMSEL METİN : Bilim alanında yapılan çalışmaları ve buluşları iletme için yazılan metinlerdir. Bu metinler, uzman kişiler tarafından kısa ve öz bir biçimde, açık ve kesin ifadelerle yazılmalıdır. Yazılış amaçları, bilim dünyasında iletişimi gerçekleştirmektir. Bilimsel metinler, bilimsel makale, tarama, değerlendirme yazıları, konferans raporları, toplantı özetleri...biçiminde gruplandırılır. Başlık, özet, giriş, yöntem, sonuç, tartışma bölümlerinden oluşur.

FELSEFİ METİN : Felsefi konuları ve sorunları ele alan metinlerdir. Düşünce sisteminin gelişmesi ve insanın kendi varlığını bir problem olarak ele alması bu tür yazıları ortaya çıkarmıştır. Düşünceler kavram kullanılarak ifade edilir. Uzmanlık gerektirir.

MAKALE : Herhangi bir konuda bir görüşü, düşünceyi ileri sürmek, savunmak, desteklemek ya da kanırları değiştirmek için yazılan yazılardır. Makalenin diğer türlerden ayrıldığı en önemli özelliği, yazarın düşüncelerini kanıtlarla savunmasıdır. Görüşler, açık bir biçimde ortaya konulur. Her konuda yazılabilir; ancak yazmak uzmanlık gerektirir. Açıklayıcı ve tartışmacı

anlatım biçimleri kullanılır. Söz oyunlarına yer verilmez; ifadeler açık ve kesindir. Anlatımı yalın ve yoğunur. Gazete ve dergilerde yayımlanır. Türk edebiyatında ilk makale yazarı, İbrahim Şinasi'dir.

SOHBET (SÖYLEŞİ) : Herhangi bir konuda okuyucuyu sıkmadan, konuşma havası içinde yazılan yazılardır. Konuya öznel bir bakışla yaklaşılır, her konuda yazılabilir. Anlatımı içten, yalın ve durudur. Yerel ve kişisel söyleyişlere yer verilebilir. Denemelere benzerdir. Edebi olunmasına gerek yoktur.

DENEME : Yazarın herhangi bir konu üzerinde kesin yargılara varmadan, kişisel görüş ve düşüncelerini anlattığı yazı türüdür. İnsanı ilgilendiren her şey denemenin konusu olabilir. Denemecide "ben biliyorum" edası yoktur, ancak "bana göre" tavrı ağırlıktadır; okuyucu ile sıcak bir iletişime girer. Kendi kendisiyle söyleşircesine yazılır. Öne sürülen görüş, kesin bir sonuca bağlanmaz, kanıtlanmaz. Denemenin inandırıcılığı, kanıtlardan, belgelerden değil, anlatımındaki içtenlikten gelir. Katı kalıplar yoktur, bir düşünceden diğerine rahatlıkla geçilebilir. Terim ve felsefi kavramlardan uzak bir ciddiyet vardır. Kurucusu, Montaigne'dir.

FIKRA : Günlük toplumsal bir sorunla ilgili olarak yazarın kişisel düşüncelerini kanıtlamalara gitmeden anlattığı kısa yazılardır. Günlük gazetelerde yayımlanır. Geniş kitleleri ilgilendiren konular seçilir ve ayrıntıya inilmeden işlenir. Öne sürülen görüşleri kanıtlama, verilen bilgilerin doğruluğunu belgeleme zorunluluğu yoktur. Kesin bir sonuca varılmaz, yorumlama esastır. Diğer türlerden ayrıldığı en önemli özelliği, güncel olmasıdır, bu nedenle yarına kalırlığı yoktur. (kritik)

RÖPORTAJ : Bir gazetecinin bir gerçeği araştırma, inceleme, gezip görme, soruşturma yoluyla belgeleyerek yansıttığı yazılardır. Fotoğraf, film, ses kayıtları gibi belgeler kullanılır. Karşılıklı konuşma biçimindedir, yazar düşüncelerini ekleyebilir. Çok yönlü, çok boyutlu araştırma ve inceleme yazıları olan röportajlar, tek yazı biçiminde olabileceği gibi aynı konuda yazılmış bir dizi yazı da olabilir. Mülakat(görüşme) tekniğinden yararlanır. Ancak röportaj mülakattan daha geniş kapsamlıdır.

ELEŞTİRİ (TENKİT) : Bir sanat eserini, bir sanatçıyı değerlendirme amacıyla yazılan yazılardır. Eserlerin özü, yapısı anlatılır, değerli ve değersiz yönleri belirtilir. Yıkıcı olmaktan çok yapıcı, yol gösterici olmalı; eserin kusurlu ve güzel yanları birlikte ele alınmalıdır. Genel bir sonuca varılır, nesnel ve öznel olabilir. Nesnel eleştiri de, eser, sanat ve estetik açıdan belli ölçülerle değerlendirilir. Yazar, duygulardan sıyrılır; esere bilimsel açıdan yaklaşır. Öznel eleştiride ise, kişisel beğeni ve sanat anlayışı ön plandadır. Batılı anlamda ilk eleştiri, Namık Kemal'in " Tahrib-i Harabat" adlı eseridir.

ANI (HATIRA) : Bir kimsenin kendi yaşamından kimi kesitleri, geçmiş bir dönemde tanık olduğu ya da duyduğu olayları anlattığı yazı türüdür. Yaşanmış zaman dilimi "ben" etrafında anlatılır. Anlatılanlar kanıtlanmak zorunda değildir. Ancak birtakım verilerden yararlanılarak yazılan anılar belge niteliği taşıyabilir. Yaşantıların başkalarıyla paylaşılması düşüncesi vardır. Yazar, gördüklerini, duyduklarını, izlenimlerini aradan zaman geçtikten sonra yazar. İçtenlik, doğruluk, birinci kişi ağızından anlatım anının temel özelliğidir. En eski örneği Babürname adlı eserdir.

GÜNLÜK (GÜNCE) : Bir kimsenin gördüklerini, yaşadıklarını, düşündüklerini tarih belirterek, günü gününe aktardığı yazılardır. Ünlü sanat, düşünce, siyaset ve bilim adamlarının günlükleri onların yaşamlarını, görüşlerini, yaşadıkları dönemi aydınlatan önemli belgelerdir. İç konuşma tekniğinden yararlanır, doğrudan anlatım vardır. İç dönük günlüklerde; yazar yalnızca kendi iç dünyasını verir. Dışa dönük günlüklerde ise, yazar, kendi iç dünyasından çok dış dünyaya yönelik olayları aktarır.

GEZİ YAZISI (SEYAHATNAME) : Gezilip görülen yerlerin ilgi çekici özelliklerini anlatan yazılardır. Görülen yerlerin kültürel özellikleri, tarihi ve doğal güzellikleri, zenginlikleri, inançları, yaşayışı hakkında bilgi verir. Bu yönden tarih, toplum bilim, coğrafya, folklor gibi bilimlere kaynaklık eder. Tüm ayrıntılar yerine, genellikle insanlar için ilginç sayılabilecek ayrıntılara yer verilir. Bu da çok dikkatli gözlem yapmayı gerektirir. Yazar, kişisel görüşlerini ön plana çıkarmaz; ancak zaman zaman kendi yorumunu katar. Açıklayıcı, öyküleyici, betimleyici anlatım biçimlerinden yararlanır. Yalın ve anlaşılır bir dil kullanılır. Edebiyatımızdaki en önemli örneği, Evliya Çelebi'nin "Seyahatname" adlı eseridir.

BIYOGRAFİ (YAŞAM ÖYKÜSÜ) : Toplum tarafından tanınan ya da kişiliğinin toplum tarafından tanınmasının yararlı olacağı düşünülen kişilerin yaşamlarını, çalışmalarını, eserlerini anlatan yazı türüdür. Bu yazılar yazılırken kişinin hayatına bağlı kalınması gerekir. Bir biyografi yazarı; bir tarihçi gibi nesnel, bir sanatçı gibi de hünerli olmalıdır. Objektif olarak yazılan bu yazılarda sade bir dil, pürüzsüz bir anlatım kullanılır. Biyografide ele alınan kimsenin yaşadığı dönem, çevre, dostlukları, beslendiği kaynaklar, etkilendiği kimseler, eserleri ayrıntılı olarak anlatılır. Eskiden bu tür yazılara "tercüme-i hâl" denirdi. Bir kimse biyografisini kendi yazarsa ortaya çıkan esere **otobiyografi (özyaşam öyküsü)** denir. Bunlarda anlatım birinci kişi ağızındandır. Öznellik egemendir. Yazarın kendi özel dünyasıyla sınırlandırılmıştır. Biyografiler belgelere dayandırılırken, otobiyografilerde yazarın belleğindeki esastır.

MONOGRAFİ : Ele alınan konunun belli yönleri üzerinde özel bir görüşle derinlemesine yapılan incelemeleri yansıtan yazılardır. Belli bir sanat ya da bilim adamı hakkında da yazılabilir. Ancak biyografi ve eleştiriden farklıdır. Biyografide, hayatın bütünü ele alınır. Monografide ise, belli yönler üzerinde derinlemesine durulur. Örneğin, “Namık Kemal’in Eserlerindeki Tipler ve Halk Dilinin Etkileri” çalışması monografidir.

MEKTUP : Başka bir yerde bulunan bir kişiye ya da kuruma bir bilgi iletme amacıyla yazılan yazılardır. Her konuda yazılabilen mektupların anlatım tarzı, hitap edilen kişiye göre değişir. Özel mektuplar, iş mektupları, edebi mektuplar, açık mektup gibi türleri bulunmaktadır. Dilekçe de iş mektuplarına girer.

HABER YAZILARI : Yurtta ve dünyada olup bitenler konusunda okurları bilgilendirmek amacıyla yazılan yazılardır. Haber doğru ve önemli olmalıdır. Geniş bir okuyucu kitlesini ilgilendirmelidir. Bayatlamış olmamalıdır. Temel kişi hak ve özgürlüklerini ortadan kaldıracı bir içerik taşıyamamalıdır. Hiçbir yanlış anlaşılmaya meydan vermeyecek ölçüde açık bir anlatımla, herkesin rahatlıkla anlayabileceği yalınlıkta bir dille yazılmalıdır. Hiçbir yorum ve kişisel görüş içermemelidir. Gereksiz ayrıntılardan arındırılmış olmalıdır. Muhabir, sakıncalı durumlarda haber kaynağını açıklamayabilir. Haber metni, “5 N 1 K” kuralına uygun olmalıdır.

ŞİİR : “Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ya da uyumlu olan, kendi başına bir bütün olan edebi anlatım biçimi, manzume, nazım, koşuk” diye tanımlanır TDK sözlüğünde. Ancak, tam bir tanımlı olmadığı, herkese farklı duygular verdiği bir gerçektir. Örneğin, Yahya Kemal, şiiri kalpten gelen bir durumun dile yansıması olarak belirtir.

Şiirin yapısal (şekil) özellikleri; uyak(kafiye), ölçü(vezin), nazım biçimi, nazım birimidir.

Türk Edebiyatında Nazım Türleri ve Nazım Biçimleri şunlardır:

İslamıktan Önceki Türk Edebiyatı Nazım Biçimleri : Sav, sagu, koşuk, destan

Halk Edebiyatı Nazım Biçimleri : **a)** Anonim Halk Edebiyatı – Türkü, mani **b)** Aşık Tarzı Halk Edebiyatı – Koşma (güzelleme, koçaklama, taşlama, ağıt), semai, varsağı, destan **c)** Tasavvufi (dinle ilgili) Halk Edebiyatı – İlahi, şathiye, nutuk, devriye, deme, ayin

Divan (klasik) Edebiyatı Nazım Biçimleri : Gazel, kaside, mesnevi, müstezat, kıt’a, rubai, şarkı, tuyuğ, murabba, muhammes, terakib-i bent, terci-i bent

Batı Etkisindeki Türk Edebiyatı Nazım Biçimleri : Serbest müstezat, sone, terzarima, balad, triyole

Konularına Göre Şiir Türleri

Lirik Şiir : İçten gelen heyecanları coşkulu bir dille anlatan duygusal şiir türüdür.

Epik Şiir : Konusu savaş, kahramanlık, yiğitlik ve yurt sevgisi olan ya da tarihsel bir olayı coşkulu bir anlatımla, destansı bir biçimde anlatan şiirlerdir.

Pastoral Şiir : Doğa güzelliklerini, orman, yayla, dağ, köy ve çoban yaşamını ve bunlara karşı duyulan özlemleri anlatan şiir türüdür. Doğrudan doğruya doğa manzaralarını canlı bir biçimde anlatanlarına “idil”, konuşma biçiminde yazılanlarına ise “eglog” denir. (Bukolik)

Didaktik Şiir : Belli bir düşünceyi aşlamak ya da belli bir konuda öğüt, bilgi vermek, ahlaki bir ders çıkarmak amacıyla öğretici nitelikte yazılan şiirlerdir. Duygu yönleri zayıftır. Fabllar, manzum hikayeler bu türdendir.

Satirik Şiir : Kişilerin ve toplumun bozuk, aksak, yanlış yönlerini iğneleyici ve alaycı bir dille eleştiren şiirlerdir. (hicviye, taşlama, yergi, satir)

Dramatik Şiir : Bir olayı, durumu tiyatro gibi canlandıran şiirlerdir. Bazı tiyatro eserlerinin konuşma bölümleri de bu kapsama girer. (tirad)